

confidis in Ægypto, in quadrigis, & in equitibus:

10 Et nunc numquid sine Domino ascendi ad terram istam, ut disperderem eam? Dominus dixit ad me: Ascende super terram istam, & disperse eam.

11 Et dixit Eliacim, & Sobna, & Joahe ad Rabfacem: Loquere ad servos tuos Syra lingua: intelligimus enim: ne loquaris ad nos Judaice in auribus populi, qui est super murum.

12 Et dixit ad eos Rabfaces: Numquid ad dominum tuum & ad te misit me dominus meus, ut loquerer omnia verba ista; & non potius ad viros, qui sedent in muro, ut comedant stercore sua, & bibant urinam pedum suorum vobiscum?

13 Et stetit Rabfaces, & clamavit voce magna Judaice, & dixit: Audite verba regis magni, regis Assyriorum.

14 Hæc dicit rex: Non seducat vos Ezechias, quia non poterit eruere vos.

15 Et non vobis tribuat fiduciam Ezechias super Domino, dicens: Eruens liberabit nos Dominus, non dabitur civitas ista in manu regis Assyriorum.

16 Nolite audire Ezechiam: hæc enim dicit rex Assyriorum: Facite mecum benedictionem, & egredimini ad me, & comedite unusquisque vineam suam, & unusquisque ficum suam, & bibite unusquisque aquam cisternæ suæ.

17 Donec veniam, & tollam vos ad terram, quæ est ut terra vestra, terram frumenti & vini, terram panum & vinearum.

18 Nec conturbet vos Ezechias, dicens: Dominus liberabit nos. Numquid liberaverunt dii gentium unusquisque terram suam de manu regis Assyriorum?

19 Ubi est deus Emath, & Arphad? ubi est deus Sepharvaim? numquid liberaverunt Samariam de manu mea?

20 Quis est ex omnibus diis terrarum istarum, qui eruerit terram suam de manu mea, ut eruat Dominus Jerusalem de manu mea?

21 Et siluerunt, & non responderunt ei verbum. Mandaverat enim rex, dicens: Ne respondeatis ei.

22 Et ingressus est Eliacim filius Helciæ, qui erat super domum, & Sobna scriba, & Joahe filius Afaph a commentariis ad Ezechiam scissis vestibus, & nuntiaverunt ei verba Rabfacis.

CAPUT XXXVII.

Consternatus Ezechias propter blasphemias tum Rabfacis, tum Sennacherib, mittit ad Isaiam, ut Dominum deprecetur; qui ipsum confortans divinum promittit auxilium: & cæso per Angelum exercitu Sennacherib, etiam ipse a filiis suis interimitur.

1 ET factum est, cum audisset rex Ezechias, scidit vestimenta sua, & obvolutus est sacco, & intravit in domum Domini.

2 Et misit Eliacim, qui erat super domum, & Sobnam scribam, & seniores de sacerdotibus operatos saccis ad Isaiam filium Amos prophetam,

3 Et dixerunt ad eum: Hæc dicit Ezechias: Dies tribulationis, & correptionis, & blasphemiæ, dies hæc: quia venerunt filii usque ad partum, & virtus non est parandi.

4 Si quo modo audiat Dominus Deus tuus verba Rabfacis, quem misit rex Assyriorum dominus suus ad blasphemandum Deum viventem, & exprobrandum sermonibus, quos audivit Dominus Deus tuus: leva ergo orationem pro reliquiis, quæ repertæ sunt.

5 Et venerunt servi regis Ezechia ad Isaiam.

6 Et dixit ad eos Isaias: Hæc dicetis domino vestro: Hæc dicit Dominus: Ne timeas a facie verborum, quæ audisti, quibus blasphemaverunt pueri regis Assyriorum me.

7 Ecce ego dabo ei spiritum, & audiet nuntium & revertetur ad terram suam, & corruiere eum faciam gladio in terra sua.

8 Reversus est autem Rabfaces, & invenit regem Assyriorum præliantem adversus Lobnam. Audierat enim, quia profectus esset de Lachis,

9 Et audivit de Tharaca rege Æthiopiæ, dicentes: Egredus est, ut pugnet contra te. Quod cum

cum audisset, misit nuntios ad Ezechiam, dicens:

10 Hæc dicetis Ezechix regi Judæ, loquentes: Non te decipiat Deus tuus, in quo tu confidis, dicens: Non dabitur Jerusalem in manu regis Assyriorum.

11 Ecce tu audisti omnia, quæ fecerunt reges Assyriorum omnibus terris, quas subverterunt, & tu poteris liberari?

12 Numquid eruerunt eos dii Gentium, quos subverterunt patres mei, Gozam, & Haram, & Reseph, & filios Eden, qui erant in Thalassar?

13 Ubi est rex Emath, & rex Arphad, & rex urbis Sepharvaim, Ana, & Ava?

14 Et tulit Ezechias libros de manu nuntiorum, & legit eos, & ascendit in domum Domini, & expandit eos Ezechias coram Domino.

15 Et oravit Ezechias ad Dominum, dicens:

16 Domine exercituum Deus Israel, qui sedes super cherubim: tu es Deus solus omnium regnorum terræ, tu fecisti cælum & terram.

17 Inclina Domine aurem tuam & audi: aperi Domine oculos tuos, & vide, & audi omnia verba Sennacherib, quæ misit ad blasphemandum Deum viventem.

18 Vere enim Domine desertas fecerunt reges Assyriorum terras, & regiones earum.

19 Et dederunt deos earum igni: non enim erant dii, sed opera manuum hominum, lignum & lapis: & comminuerunt eos.

20 Et nunc Domine Deus noster, salva nos de manu ejus, & cognoscant omnia regna terræ, quia tu es Dominus solus.

21 Et misit Isaias filius Amos ad Ezechiam, dicens: Hæc dicit Dominus Deus Israel: Pro quibus rogasti me de Sennacherib rege Assyriorum:

22 Hoc est verbum; quod locutus est Dominus super eum: Despexit te, & subannavit te virgo filia Sion: post te caput movit filia Jerusalem.

23 Cui exprobrasti, & quem blasphemasti, & super quem exaltasti vocem, & levasti altitudinem oculorum tuorum? Ad sanctum Israel.

24 In manu servorum tuorum exprobrasti Domino:

mino: & dixisti: In multitudine quadrigarum mearum ego ascendi altitudinem montium, juga Libani: & succidam excelsa cedrorum ejus, & electas abietes illius, & introibo altitudinem summitatis ejus, saltum Carmeli ejus.

25 Ego fodi, & bibi aquam, & exsiccavi vestigio pedis mei omnes rivos aggerum.

26 Numquid non audisti, quæ olim, fecerim ei? ex diebus antiquis ego plasmavi illud, & nunc addaxi: & factum est in eradicationem collium compugnantium, & civitatum munitarum:

27 Habitatores earum breviate manu contremuerunt & confusi sunt: facti sunt sicut fenenum agri, & gramen pascuæ, & herba tectorum, quæ exaruit, antequam maturesceret.

28 Habitationem tuam, & egressum tuum, & introitum tuum cognovi, & infantiam tuam contra me.

29 Cum fureres adversum me, superbia tua ascendit in aures meas: ponam ergo circulum in naribus & frenum in labiis tuis, & reducam te in viam, per quam venisti.

30 Tibi autem hoc erit signum: Comede hoc anno quæ sponte nascuntur, & in anno secundo pomis vescere: in anno autem tertio seminate, & metite, & plantate vineas, & comedite fructum earum.

31 Et mittet id, quod salvatum fuerit de domo Juda, & quod reliquum est, radicem deorsum, & faciet fructum sursum:

32 Quia de Jerusalem exhibunt reliquias, & salvatio de monte Sion: zelus Domini exercituum faciet istud.

33 Propterea hæc dicit Dominus de rege Assyriorum: Non intrabit civitatem hanc, & non jacet ibi sagittam, & non occupabit eam clypeus, & non mittet in circuitu ejus aggerem.

34 In via, qua venit, per eam revertetur, & civitatem hanc non ingredietur, dicit Dominus:

35 Et protegam civitatem istam, ut salvem eam propter me, & propter David servum meum.

36 * Egressus est autem Angelus Domini, & percussit in castris Assyriorum centum octoginta quinque millia. Et surrexerunt mane, & ecce omnes, cadavera mortuorum.

Eccii. 48.
24.
1. Mach.
7. 41.
2. Mach.
8. 19.

37 Et egressus est, & abiit, & reversus est Sennacherib rex Assyriorum, & habitavit in Ninive.
38 Et factum est, cum adoraret in templo Nefroch deum suum, Adramelech, & Sarafar filii ejus percusserunt eum gladio: fugeruntque in terram Ararat, & regnavit Asarhaddon filius ejus pro eo.

CAPUT XXXVIII.

Ezechias a morte sibi per Isaiam comminata liberatus, signo in horologio Achaz accepto, & promissa de manu Assyriorum liberatione, additisque ei ad vitam quindecim annis, canticum hoc gratiarum actionis Deo cecinit.

4 Reg.
20. 1.
2. Par.
32. 24.

IN diebus illis ægotavit Ezechias usque ad mortem: & introivit ad eum Isaias filius Amos propheta, & dixit ei: Hæc dicit Dominus: Dispone domui tuæ, quia morieris tu, & non vives.

2 Et convertit Ezechias faciem suam ad parietem, & oravit ad Dominum,

3 Et dixit: Obsecro Domine, memento quæso quomodo ambulaverim coram te in veritate, & in corde perfecto, & quod bonum est, in oculis tuis fecerim. Et flevit Ezechias fletu magno.

4 Et factum est verbum Domini ad Isaiam, dicens:

5 Vade, & dic Ezechia: Hæc dicit Dominus Deus David patris tui: Audivi orationem tuam, & vidi lacrymas tuas: ecce ego adjiciam super dies tuos quindecim annos:

6 Et de manu regis Assyriorum eruum te, & civitatem istam, & protegam eam.

7 Hoc autem tibi erit signum a Domino, quia faciet Dominus verbum hoc, quod locutus est:

* Eccii.
48. 26.

8 * Ecce ego reverti faciam umbram linearum, per quas descenderat in horologio Achaz in sole, retrorursum decem lineis. Et reversus est sol decem lineis per gradus, quos descenderat.

9 Scriptura Ezechia regis Juda cum ægotasset, & convalescisset de infirmitate sua.

10 Ego dixi: In dimidio dierum meorum vadam ad portas inferi.

Quæ-

Quæsi residuum annorum meorum.

11 Dixi: Non videbo Dominum Deum in terra viventium.

Non aspiciam hominem ultra, & habitatorem quietis.

12 Generatio mea ablata est, & convoluta est a me, quasi tabernaculum pastorum.

Præcisa est velut a texente, vita mea: dum adhuc ordiret, succidit me: de mane usque ad vesperam finies me.

13 Sperabam usque ad mane, quasi leo sic contrivit omnia ossa mea:

De mane usque ad vesperam finies me:

14 Sicut pullus hirundinis sic clamabo, meditabor ut columba:

Attenuati sunt oculi mei, suspicientes in excelsum:

Domine vim patior, responde pro me.

15 Quid dicam, aut quid respondebit mihi, cum ipse fecerit?

Recogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine animæ meæ.

16 Domine, si sic vivitur, & in talibus vita spiritus mei, corripies me, & vivificabis me.

17 Ecce in pace amaritudo mea amarissima: Tu autem eruisti animam meam, ut non periret, projecisti post tergum tuum omnia peccata mea.

18 Quia non infernus confitebitur tibi, neque mors laudabit te: non expectabunt, qui descendunt in lacum, veritatem tuam.

19 Vivens vivens ipse confitebitur tibi, sicut & ego hodie: pater filiis notam faciet veritatem tuam.

20 Domine salvum me fac, & psalmos nostros cantabimus cunctis diebus vitæ nostræ in domo Domini.

21 Et jussit Isaias, ut tollerent massam de ficis, & cataplasma rent super vulnus, & sanaretur.

22 Et dixit Ezechias: Quod erit signum, quia ascendam in domum Domini?

CA-

CAPUT XXXIX.

Ezechias cum missis a rege Babylonis nuntiis suos offendisset thesauros, ab Isaia de futura eorum in Babylonem ablatione præmonetur.

4 Reg.
20. 12.

1 **I**N tempore illo misit Merodach Baladan, filius Baladan rex Babylonis, libros & munera ad Ezechiam: audiverat enim quod ægrotaffet & convalesceret.

2 Lætatus est autem super eis Ezechias, & ostendit eis cellam aromatum, & argenti, & auri, & odoramentorum, & unguenti optimi, & omnes apothecas supellestilis suæ; & universa quæ inventa sunt in thesauris eis. Non fuit verbum quod non ostenderet eis Ezechias in domo sua, & in omni potestate sua.

3 Introivit autem Isaïas propheta ad Ezechiam regem, & dixit ei: Quid dixerunt viri isti: & unde venerunt ad te? Et dixit Ezechias: De terra longinqua venerunt ad me, de Babylone.

4 Et dixit: Quid viderunt in domo tua? Et dixit Ezechias: Omnia, quæ in domo mea sunt, viderunt: non fuit res, quam non ostenderim eis in thesauris meis.

5 Et dixit Isaïas ad Ezechiam: Audi verbum Domini exercituum.

6 Ecce dies venient, & auferentur omnia, quæ in domo tua sunt, & quæ thesaurizaverunt patres tui usque ad diem hanc, in Babylonem: non relinquetur quidquam, dicit Dominus.

7 Et de filiis tuis, qui exibunt de te, quos genueris, tollent, & erunt eunuchi in palatio regis Babylonis.

8 Et dixit Ezechias ad Isaïam: Bonum verbum Domini, quod locutus est. Et dixit: Fiat tantum pax, & veritas in diebus meis.

CAPUT XL.

Consolatio & salus Jerusalem per Christum futura: Joanni Baptistæ prædicatio: fragilitas hominis, & perpetuitas verbi divini: Christi in carnem adventus, ipsiusque gloria, potestas & retributio patam annuntianda: contra idololatras Deum

sculp-

sculptilibus assimilantes, incomparabilem Dei potentiam ac sapientiam commendat: quodque sperantes in Domino mutant fortitudinem.

1 **C**onfolamini, consolamini popule meus, dicit Deus vester.

2 Loquimini ad cor Jerusalem, & advocate eam: quoniam completa est malitia ejus, dimissa est iniquitas illius: suscepit de manu Domini duplicia pro omnibus peccatis suis.

3 * Vox clamantis in deserto: Parate viam Domini: rectas facite in solitudine semitas Dei nostri.

4 Omnis vallis exaltabitur, & omnis mons & collis humiliabitur, & erunt prava in directa, & aspera in vias planas.

5 Et revelabitur gloria Domini, & videbit omnis caro pariter, quod os Domini locutum est.

6 Vox dicentis: Clama. Et dixi: Quid clamabo? * Omnis caro fœnum, & omnis gloria ejus quasi flos agri.

7 Exsiccatum est fœnum, & cecidit flos, quia spiritus Domini sufflavit in eo. Vere fœnum est populus:

8 Exsiccatum est fœnum, & cecidit flos: Verbum autem Domini nostri manet in æternum.

9 Super montem excelsum ascende tu, qui evangelizas Sion: exalta in fortitudine vocem tuam, qui evangelizas Jerusalem: exalta, noli timere. Dic civitatibus Juda: Ecce Deus vester:

10 Ecce Dominus Deus in fortitudine venit, & brachium ejus dominabitur: ecce merces ejus cum eo, & opus illius coram illo.

11 * Sicut pastor gregem suum pascet: in brachio suo congregabit agnos, & in sinu suo levabit, fœtas ipse portabit.

12 Quis mensus est pugillo aquas, & cœlos palmo ponderavit? quis appendit tribus digitis mœstem terræ, & libravit in pondere montes, & colles in statera?

13 * Quis adjuvit spiritum Domini? aut quis consiliarius ejus fuit, & ostendit illi?

14 Cum quo inivit consilium, & instruxit eum, & docuit eum semitam justitiæ, & erudit eum scientiam, & viam prudentiæ ostendit illi?

15 Ecce gentes quasi stilla stulæ, & quasi momentum stateræ reputatæ sunt: ecce insulæ quasi pulvis exiguus.

16 Et Libanus non sufficiet ad succendum, & animalia ejus non sufficiet ad holocaustum.

17 Omnes gentes quasi non sint, sic sunt coram eo, & quasi nihilum & inane reputatæ sunt ei.

* Actov.
17. 29.

18 * Cui ergo similem fecistis Deum? aut quam imaginem ponetis ei?

19 Numquid sculptile conflavit faber? aut aurifex auro figuravit illud, & laminis argenteis argentarius?

20 Forte lignum & imputribile elegit: artifex sapiens quærit, quomodo statuat simulachrum, quod non moveatur.

21 Numquid non scitis? numquid non audistis? numquid non annuntiatum est vobis ab initio: numquid non intellexistis fundamenta terræ?

22 Qui sedet super gyrum terræ, & habitatores ejus sunt quasi locustæ; qui extendit velut nihilum cælos, & expandit eos sicut tabernaculum ad inhabitandum.

23 Qui dat secretorum scrutatores quasi non sint, iudices terræ velut inane fecit;

24 Et quidem neque plantatus, neque satus, neque radicans in terra truncus eorum; repente flavit in eos, & aruerunt, & turbo quasi stipulam auferet eos.

25 Et cui assimilastis me, & adæquastis, dicit sanctus?

26 Levate in excelsum oculos vestros, & videte quis creavit hæc; qui educit in numero militiam eorum, & omnes ex nomine vocat; præ multitudine fortitudinis & roboris, virtutisque ejus, neque unum reliquum fuit.

27 Quare dicis Jacob, & loqueris Israel: Abscondita est via mea a Domino, & a Deo meo iudicium meum transivit?

28 Numquid nescis, aut non audisti? Deus sempiternus Dominus, qui creavit terminos terræ; non deficiet, neque laborabit, nec est investigatio sapientiæ ejus.

29 Qui dat lasso virtutem: & his, qui non sunt, fortitudinem & robur multiplicat.

30 Deficient pueri, & laborabunt, & juvenes in infirmitate cadent.

31 Qui autem sperant in Domino, mutabunt fortitudinem, assument pennas sicut aquilæ, current, & non laborabunt, ambulabunt, & non deficient.

CAPUT XLI.

Disceptat Dominus cum idololatriæ de potentia & variis magnisque beneficiis populo Judaico exhibitis: quibus suam comprobatur potentiam & benignitatem erga homines: ostendens simul & idolorum impotentiam, & idololatrarum vanitatem.

1 **T**aceant ad me insulæ, & gentes mutent fortitudinem; accedant & tunc loquantur, simul ad iudicium propinquemus.

2 Quis suscitavit ab Oriente iustum, vocavit eum, ut sequeretur se? dabit in conspectu ejus gentes, & reges obtinebit: dabit quasi pulverem gladio ejus, sicut stipulam vento raptam arcui ejus.

3 Persequetur eos, transibit in pace, semita in pedibus ejus non apparebit.

4 Quis hæc operatus est, & fecit, vocans generationes ab exordio? Ego Dominus, * primus & novissimus ego sum.

5 Viderunt insulæ, & timuerunt, extrema terræ obstupuerunt, appropinquaverunt, & accesserunt.

6 Unusquisque proximo suo auxiliabitur, & fratri suo dicit: Confortare.

7 Confortavit faber ærarius percutiens malleo eum, qui cadebat tunc temporis, dicens: Glutino bonum est: & confortavit eum clavis, ut non moveretur.

8 Et tu Israel serve meus, Jacob quem elegi, semen Abraham amici mei:

9 In quo apprehendi te ab extremis terræ, & a longinquis ejus vocavi te, & dixi tibi: Servus meus es tu, elegi te, & non abjeci te.

10 Ne timeas, quia ego tecum sum: ne declines, quia ego Deus tuus: confortavi te, & auxiliatus sum tibi, & suscepit te dextera iusti mei.

11 Ecce confundentur & erubescunt omnes, in

* Infra 43.
6. & 48. 12.
Apoc. 1.
8. 17. &
22. 13.

pugnant adverfum te: erunt quasi non sint, & peribunt viri, qui contradicunt tibi.

12 Quæres eos, & non invenies viros rebelles tuos: erunt quasi non sint: & veluti consumptio, homines bellantes adverfum te.

13 Quia ego Dominus Deus tuus apprehendens manum tuam, dicensque tibi: Ne timeas, ego adjuvi te.

14 Noli timere, vermis Jacob, qui mortui esis ex Israel: ego auxiliatus sum tibi, dicit Dominus: & redemptor tuus sanctus Israel.

15 Ego posui te quasi plaustrum trituranum novum, habens rostra ferrantia: triturbabis montes, & comminues: & colles quasi pulverem pones.

16 Ventilabis eos, & ventus tollet, & turbo disperget eos: & tu exultabis in Domino, in sancto Israel lætaberis.

17 Egeni & pauperes quærunt aquas, & non sunt: lingua eorum siti aruit. Ego Dominus exaudiam eos, Deus Israel non derelinquam eos.

18 Aperiam in supinis collibus flumina, & in medio camporum fontes: ponam desertum in stagna aquarum, & terram inviam in rivos aquarum.

19 Dabo in solitudinem cedrum, & spinam, & myrtum, & lignum olivæ: ponam in deserto abietem, ulmum, & buxum simul:

20 Ut videant, & sciant, & recogitent, & intelligent pariter, quia manus Domini fecit hoc, & sanctus Israel creavit illud.

21 Prope facite iudicium vestrum, dicit Dominus: afferte, si quid forte habetis, dixit rex Jacob.

22 Accedant, & nuntient nobis, quæcumque ventura sunt: priora, quæ fuerunt, nuntiate: & ponemus cor nostrum, & sciemus novissima eorum, & quæ ventura sunt, indicate nobis.

23 Annuntiate, quæ ventura sunt in futurum, & sciemus quia dii estis vos: bene quoque aut male, si potestis, facite: & loquamur, & videamus simul.

24 Ecce, vos estis ex nihilo, & opus vestrum ex eo, quod non est: abominatio est, qui elegit vos.

25 Suscitavi ab Aquilone, & veniet ab ortu solis: vocabit nomen meum, & adducet magistratus

tus quasi lutum, & velut plastes conculcans humum.

26 Quis annuntiavit ab exordio ut sciamus: & a principio, ut dicamus: Justus es? non est neque annuncians, neque prædicens, neque audiens sermones vestros.

27 Primus ad Sion dicet: Ecce adsunt, & Jerusalem evangelistam dabo.

28 Et vidi, & non erat neque ex istis quisquam, qui iniret consilium, & interrogatus responderet verbum.

29 Ecce omnes injusti, & vana opera eorum: ventus & inane simulachra eorum.

CAPUT XLII.

Pater sibi complacet in filio Christo, cujus virtutes & opera quæ facturus est, Propheta explicat, exhortans universas gentes ad laudem & gratiarum actionem: addit quoque, malos, idololatrias & ingratos graviter a Domino puniendos, plurimum conquerens de ingratitude servorum Dei.

1 **E**cce servus meus, suscipiam eum, electus meus, Matt. 12. 18. complacuit sibi in illo anima mea: dedi spiritum meum super eum, iudicium gentibus profert.

2 Non clamabit, neque accipiet personam, nec audietur vox ejus foris.

3 Calamum quassatum non conteret, & linum fumigans non extinguet: in veritate educet iudicium.

4 Non erit tristis, neque turbulentus, donec ponat in terra iudicium: & legem ejus insule expectabunt.

5 Hæc dicit Dominus Deus, creans cælos, & extendens eos: firmans terram, & quæ germinant ex ea: dans statum populo, qui est super eam, & spiritum calcantibus eam.

6 Ego Dominus vocavi te in justitia, & apprehendi manum tuam, & servavi te. * Et dedi te Infra 48. 6. in fœdus populi, in lucem gentium:

7 Ut aperires oculos cæcorum, & educeres de conclusionibus vincum, de domo carceris sedentes in tenebris

8 * Ego Dominus, hoc est nomen meum: * Infra 48. 11. gloriam meam alteri non dabo, & laudem meam sculpsitibus.

9 Quæ prima fuerunt, ecce venerunt: nova quo-

quoque ego annuntio: antequam oriantur, audita vobis faciam.

10 Cantate Domino canticum novum, laus ejus ab extremis terræ: qui descenditis in mare, & plenitudo ejus insulæ, & habitatores earum.

11 Sublevetur desertum, & civitates ejus: in domibus habitabit Cedar: laudate habitatores Petræ, de vertice montium clamabunt.

12 Ponent Domino gloriam, & laudem ejus in insulis nuntiabunt.

13 Dominus sicut fortis egredietur, sicut vir præliator fuscitabit zelum: vociferabitur, & clamabit: super inimicos suos confortabitur.

14 Tacui semper, filii, patiens fui, sicut parturiens loquar: dissipabo, & absorbebo simul.

15 Desertos faciam montes, & colles: & omne gramen eorum exsicabo, & ponam flumina in insulas, & stagna arefaciam.

16 Et ducam cæcos in viam, quam nesciunt, & in semitis, quas ignoraverunt, ambulare eos faciam: ponam tenebras coram eis in lucem, & prava in recta: hæc verba feci eis, & non dereliqui eos.

17 Conversi sunt retrorsum: confundantur confusione, qui confidunt in sculptili, qui dicunt conflatili: Vos dii nostri.

18 Surdi audite, & cæci intuemini ad videndum.

19 Quis cæcus, nisi servus meus? & surdus, nisi ad quem nuntios meos misi? quis cæcus, nisi qui venundatus est? & quis cæcus, nisi servus Domini?

20 Qui vides multa, nonne custodies? qui apertas habes aures, nonne audies?

21 Et Dominus voluit, ut sanctificaret eum, & magnificaret legem, & extolleret.

22 Ipse autem populus direptus, & vastatus: laqueus juvenum omnes, & in domibus carcerum absconditi sunt: facti sunt in rapinam, nec est qui eruat: in direptionem, nec est qui dicat: Redde.

23 Quis est in vobis qui audiat hoc, attendat & auscultet futura?

24 Quis dedit in direptionem Jacob, & Israe'l vastantibus? nonne Dominus ipse, cui peccavimus? Et noluerunt in viis ejus ambulare, & non audierunt legem ejus.

25 Et effudit super eum indignationem furoris sui, & forte bellum, & combussit eum in circuitu, & non cognovit: & succendit eum, & non intellexit.

CAPUT XLIII.

Populum credentem securum facit, ejus ex universo orbe multiplicationem futuram promittens, cum enarratione præteritorum ac futurorum Dei erga populum suum beneficiorum, quibus se solum verum Deum esse comprobat: addita gravi expositione adversus Judæorum ingratitude.

1 **E**T nunc hæc dicit Dominus creans te Jacob, & formans te Israe'l: Noli timere, quia redemi te, & vocavi te nomine tuo, meus es tu.

2 Cum transieris per aquas, tecum ero, & flumina non operient te: cum ambulaveris in igne, non combureris, & flamma non ardebit in te:

3 Quia ego Dominus Deus tuus sanctus Israe'l salvator tuus, dedi propitiationem tuam Ægyptum, Æthiopiam, & Saba pro te.

4 Ex quo honorabilis factus es in oculis meis, & gloriosus: ego dilexi te, & dabo homines pro te, & populos pro anima tua.

5 Noli timere, quia ego tecum sum: ab Oriente adducam semen tuum, & ab Occidente congregabo te.

6 Dicam Aquiloni: Da; & Austro: Noli prohibere: affer filios meos de longinquo, & filias meas ab extremis terræ.

7 Et omnem, qui invocat nomen meum, in gloriam meam creavi eum, formavi eum, & feci eum.

8 Educ foras populum cæcum, & oculos habentem: surdum, & aures ei sunt.

9 Omnes gentes congregatæ sunt simul, & collectæ sunt tribus: quis in vobis annuntiet istud, & quæ prima sunt, audire nos faciet? dent testes eorum, justificentur, & audiant, & dicant: Vere.

10 Vos testes mei, dicit Dominus, & servus meus, quem elegi: ut sciatis, & credatis mihi, & intelligatis, quia ego ipse sum. Ante me non est formatus Deus, & post me non erit.

11 * Ego sum, ego sum Dominus, & non est absque me salvator.

12 Ego annuntiavi, & salvavi: auditum feci & non fuit in vobis alienus: vos testes mei, dicit Dominus, & ego Deus.

13 Et ab initio ego ipse, & non est, qui de manu mea eruat, operabor, & quis avertet illud?

14 Hæc dicit Dominus redemptor vester sanctus Israel: Propter vos misi in Babylonem, & detraxi vestes universos, & Chaldaeos in navibus suis gloriantes.

15 Ego Dominus sanctus vester creans Israel rex vester.

16 Hæc dicit Dominus, qui dedit in mari viam, & in aquis torrentibus semitam.

17 Qui eduxit quadrigam & equum, agmen & robustum; simul obdormierunt, nec resurgent: contriti sunt quasi linum, & extincti sunt.

18 Ne memineritis priorum, & antiqua ne intueamini.

19 * Ecce ego facio nova, & nunc orientur, utique cognoscetis ea: ponam in deserto viam, & in invio flumina.

20 Glorificabit me bestia agri, dracones & struthiones: quia dedi in deserto aquas, flumina in invio, ut darem potum populo meo, electo meo.

21 Populum istum formavi mihi, laudem meam narrabit.

22 Non me invocasti Jacob, nec laborasti in me Israel.

23 Non obtulisti mihi arietem holocausti tui, & victimis tuis non glorificasti me: non te servire feci in oblatione, nec laborem tibi præbui in thure.

24 Non emisti mihi argento calamum, & adipe victimarum tuarum non inebriasti me. Verumtamen servire me fecisti in peccatis tuis; præbuesti mihi laborem in iniquitatibus tuis.

25 Ego sum, ego sum ipse, qui deleo iniquitates tuas propter me, & peccatorum tuorum non recordabor.

26 Reduc me in memoriam, & judicemur simul: narra, si quid habes, ut justificeris.

27 Pater tuus primus peccavit, & interpretes tui prævaricati sunt in me.

28 Et contaminavi principes sanctos, dedi ad interneccionem Jacob, & Israel in blasphemiam.

CAPUT XLIV.

Deus consolatur populum suum, effusus super eum spiritum suum, & aquas super sitientem: ipse primus & novissimus ac solus Deus, omnium creator ac moderator: idolorum quoque, artificum eorum ac idololatrarum magna vanitas, imo super aperte convincitur: proinde ab idolis ad Deum, in cujus manu sunt omnia, populus revocatur.

1 **E**T nunc audi Jacob serve meus, & Israel quem elegi:

2 Hæc dicit Dominus faciens & formans te, ab utero auxiliator tuus; noli timere serve meus Jacob, & rectissime, quem elegi.

3 Effundam enim aquas super sitientem, & fluenta super aridam; effundam spiritum meum super semen tuum, & benedictionem meam super stirpem tuam.

4 Et germinabunt inter herbas quasi falices juxta præterfluentes aquas.

5 Ille dicet: Domini ego sum; & ille vocabit in nomine Jacob, & hic scribet manu sua; Domino: & in nomine Israel assimilabitur.

6 Hæc dicit Dominus rex Israel, & redemptor ejus Dominus exercituum: * Ego primus, & ego novissimus, & absque me non est Deus.

7 Quis similis mei? vocet & annuntiet: & ordinem exponat mihi, ex quo constitui populum antiquum; ventura & quæ futura sunt, annuntient eis.

8 Nolite timere, neque conturbemini: ex tunc audire te feci & annuntiavi: vos estis testes mei, numquid est Deus absque me, & formator, quem ego non noverim?

* Osee
13. 4.

* 2. Cor.
5. 17.
Apoc. 21.
5.

Jer. 30.
10. & 46.
27.

* Supra
41. 4
Infra 48.
12.
Apoc. 1.
8. 17 &
22. 13.

9 Plastræ idoli omnes nihil sunt, & amantissima eorum non proderunt eis. Ipsi sunt testes eorum, quia non vident, neque intelligunt, ut confundantur.

10 Quis formavit Deum, & sculptile conflavit ad nihil utile?

11 Ecce omnes participes ejus confundentur: fabri enim sunt ex hominibus: convenient omnes, stabunt & pavebunt, & confundentur simul.

* Sep.
13. II.

12 * Faber ferrarius lima operatus est: in prunis, & in malleis formavit illud, & operatus est in brachio fortitudinis suæ: esuriet & deficiet, non bibet aquam, & lassescet.

13 Artifex lignarius extendit normam; formavit illud in runcina: fecit illud in angularibus, & in circino tornavit illud: & fecit imaginem viri quasi speciosum hominem habitantem in domo.

14 Succidit cedros, tulit ilicem, & quercum, quæ steterat inter ligna saltus: plantavit pinum, quam pluvia nutrit.

15 Et facta est hominibus in focum: sumpsit ex eis, & calefactus est: & succendit, & coxit panes: de reliquo autem operatus est deum, & adoravit: fecit sculptile, & curvatus est ante illud.

16 Medium ejus combussit igni, de medio ejus carnes comedit: coxit pulmentum, & saturatus est, & calefactus est, & dixit: Vah, calefactus sum, vidi focum.

17 Reliquum autem ejus deum fecit & sculptile sibi: curvatur ante illud, & adorat illud, & obsecrat, dicens: Libera me, quia Deus meus es tu.

18 Nescierunt, neque intellexerunt: obliti enim sunt, ne videant oculi eorum, & ne intelligant corde suo.

19 Non recogitant in mente sua, neque cognoscunt, neque sentiunt, ut dicant: Medieta-tem ejus combussi igni, & coxi super carbones ejus panes: coxi carnes & comedi, & de reliquo ejus idolum faciam? ante truncum ligni procidam?

20 Pars ejus cinis est: cor insipiens adoravit illud

illud, & non liberabit animam suam, neque dicit: Forte mendacium est in dextera mea.

21 Memento horum Jacob & Israel, quoniam servus meus es tu. Formavi te, servus meus es tu Israel, ne obliviscaris mei.

22 Delevi ut nubem iniquitates tuas, & quasi nebulam peccata tua: revertere ad me, quoniam redemi te.

23 Laudate cæli, quoniam misericordiam fecit Dominus: jubilate extrema terræ, resonate montes laudationem, saltus & omne lignum ejus: quoniam redemit Dominus Jacob, & Israel gloriabitur.

24 Hæc dicit Dominus redemptor tuus, & formator tuus ex utero: Ego sum Dominus, faciens omnia, extendens cælos solus, stabiliens terram, & nullus mecum.

25 Irrita faciens signa divinorum, & ariolos in furorem vertens. Converterens sapientes retrorsum: & scientiam eorum stultam faciens.

26 Suscitans verbum servi sui, & consilium nuntiorum suorum complens. Qui dico Jerusalem: Habitaberis: & civitatibus Juda: Aedificabimini, & deserta ejus suscitabo.

27 Qui dico profundo: Desolare, & flumina tua arefaciam.

28 Qui dico Cyro: Pastor meus es, & omnem voluntatem meam complebis. Qui dico Jerusalem: Aedificaberis; & templo: Fundaberis.

CAPUT XLV.

Propheta de Cyro & victoriis ipsi a Deo concedendis, cum increpatione quod Deum in his non agnoscat, cum ipse solus sit Deus, omnium Dominus, cui nemo potest contradicere: prædicitur Christi natiuitas: & loquitur propheta permixtum de Judæorum per Cyrum liberatione, ac salute per Christum futura: quodque solus Dominus sit Deus justus & salvans, promissaque complens.

I Hæc dicit Dominus christo meo Cyro, cuius apprehendi dexteram, ut subjiciam ante faciem ejus gentes, & dorsa regum vertam, & aperiam coram eo januas, & portæ non claudentur.

2 Ego ante te ibo: & gloriosos terræ humiliabo: portas æreas conteram, & vestes ferreas confringam.

3 Et dabo tibi thesauros absconditos, & arcanas secretorum: ut scias quia ego Dominus, qui voco nomen tuum, Deus Israel.

4 Propter servum meum Jacob, & Israel electum meum, & vocavi te nomine tuo: assimilavi te, & non cognovisti me.

5 Ego Dominus, & non est amplius: extra me non est Deus: accinxi te: & non cognovisti me:

6 Ut sciant hi, qui ab ortu solis, & qui ab occidente, quoniam absque me non est: Ego Dominus, & non est alter,

7 Formans lucem, & creans tenebras, faciens pacem, & creans malum: Ego Dominus faciens omnia hæc.

8 Rorate cæli desuper, & nubes pluant justum: aperiat terra, & germinet salvatorem: & justitia oriatur simul: Ego Dominus creavi eum.

9 Væ qui contradicit fictori suo, testa de famulis terræ: * Numquid dicet lutum figulo: Quid facis, & opus tuum absque manibus est?

10 Væ qui dicit patri: Quid generas? & mulieri: Quid parturis?

11 Hæc dicit Dominus sanctus Israel, plastes ejus: Ventura interrogate me, super filios meos, & super opus manuum mearum mandate mihi.

12 Ego feci terram, & hominem super eam creavi ego: manus meæ tetenderunt cælos, & omni militiæ eorum mandavi.

13 Ego suscitavi eum ad justitiam, & omnes vias ejus dirigam: ipse ædificabit civitatem meam & captivitatem meam dimittet, non in pretio, neque in muneribus, dicit Dominus Deus exercituum.

14 Hæc dicit Dominus: Labor Ægypti, & negotiatio Æthiopiæ, & Sabaim viri sublimes ad te transibunt, & tui erunt: Post te ambulabunt, vincti manicis pergent: & te adorabunt, teque deprecabuntur: Tantum in te est Deus, & non est absque te Deus,

15 Vere.

15 Vere tu es Deus absconditus, Deus Israel salvator.

16 Confusi sunt, & erubuerunt omnes: simul abierunt in confusionem fabricatores errorum.

17 Israel salvatus est in Domino salute æterna: non confundemini, & non erubescetis usque in sæculum sæculi.

18 Quia hæc dicit Dominus creans cælos, ipse Deus formans terram, & faciens eam, ipse plastes ejus: non in vanum creavit eam: ut habitaretur, formavit eam. Ego Dominus, & non est alius.

19 Non in abscondito locutus sum in loco terræ tenebroso: non dixi semini Jacob: Frustra quaerite me. Ego Dominus loquens justitiam, annuntians recta.

20 Congregamini, & venite, & accedite simul qui salvati estis ex Gentibus: nescierunt qui levant lignum sculpturæ suæ, & rogant deum non salvantem.

21 Annuntiate, & venite, & consiliamini simul: quis auditum fecit hoc ab initio, ex tunc prædixit illud: Numquid non ego Dominus, & non est ultra Deus absque me? Deus justus, & salvans non est præter me.

22 Convertimini ad me, & salvati eritis omnes fines terræ: quia ego Deus, & non est alius.

23 In memetipso juravi, egredietur de ore meo iustitia verbum, & non revertetur:

24 * Quia mihi curvabitur omne genu, & jurabit omnis lingua.

25 Ergo in Domino, dicet, meæ sunt justitiæ & imperium: ad eum venient, & confundentur omnes, qui repugnant ei.

26 In Domino justificabitur, & laudabitur omne semen Israel.

CAPUT XLVI.

Ostenditur idolorum vanitas, & destructio ipsorum prædicitur: Judæi cum reliquiis Israel ad Deum revocantur ostensa Dei magna benignitate ad ipsos, addita gravi increpatione ob ipsorum ingratitude & idololatriam; hortaturque ut ad ipsum, qui

* Jerem.
18. 6.
Rom.
9. 20.

* Rom.
14. 11.
Philip.
2. 10.

76 PROPHE T. ISAIÆ, CAP. XLVI.

qui solus omnia novit & potest, revertantur, salutem ipsis per filium promittens.

1 Contrafactus est Bel, contritus est Nabo: facta sunt simulachra eorum bestis & jumentis, onera vestra gravi pondere usque ad lassitudinem.

2 Contabuerunt, & contrita sunt simul: non potuerunt salvare portantem, & anima eorum in captivitatem ibit.

3 Audite me domus Jacob, & omne residuum domus Israel, qui portamini a meo utero, qui gestamini a mea vulva.

4 Usque ad senectam ego ipse, & usque ad canos ego portabo: ego feci, & ego feram: ego portabo, & salvabo.

5 Cui assimilastis me, & adæquastis, & comparastis me, & fecistis similem?

6 Qui confertis aurum de sacculo, & argentum statera ponderatis: conducentes aurificem, ut faciat deum: & procidunt, & adorant.

* Baruch.
6. 25.

7 * Portant illum in humeris gestantes, & ponentes in loco suo; & stabit, ac de loco suo non movebitur, sed & cum clamaverint ad eum, non audiet: de tribulatione non salvabit eos.

8 Mementote istud, & confundamini: redite prævaricatores ad cor.

9 Recordamini prioris sæculi, quoniam ego sum Deus, & non est ultra Deus, nec est similis mei:

10 Annuntians ab exordio novissimum, & ab initio, quæ necdum facta sunt dicens: Consilium meum stabit, & omnis voluntas mea fiet:

11 Vocans ab Oriente avem, & de terra longinqua virum voluntatis meæ, & locutus sum, & adducam illud: creavi, & faciam illud,

12 Audite me duro corde, qui longe estis a justitia.

13 Prope feci justitiam meam, non elongabitur & salus mea non morabitur. Dabo in Sion salutem, & in Israel gloriam meam.

CAPUT XLVII.

Babylonis humiliatio ac contritio prædicitur, pro-

PROPHE T. ISAIÆ, CAP. XLVII. 77

propter ipsius superbiam, arrogantiam, & crudelitatem in Judæos suos captivos: & quia in maleficis auguribus, atque incantatoribus spem posuit.

1 Descende, sede in pulvere virgo filia Babylon, sede in terra: non est solium filie Chaldæorum, quia ultra non vocaberis mollis & tenera.

2 Tolle molam, & mole farinam: denuda turpitudinem tuam, discooperi humerum, revela crura, transi flumina.

3 * Revelabitur ignominia tua, & videbitur opprobrium tuum: ultionem capiam, & non refect mihi homo. ^{* Nah. 3 5}

4 Redemptor noster, Dominus exercituum nomen illius, sanctus Israel.

5 Sede tacens, & intra in tenebras filia Chaldæorum: quia non vocaberis ultra domina regnorum.

6 Iratus sum super populum meum, contaminavi hæreditatem meam, & dedi eos in manu tua: non posuisti eis misericordias: super senem aggravasti jugum tuum valde.

7 Et dixisti: In sempiternum ero domina: non posuisti hæc super cor tuum, neque recordata es novissimi tui.

8 Et nunc audi hæc delicata, & habitans confidenter, quæ dicis in corde tuo: * Ego sum, & non est præter me amplius: non sedebo vidua, & ignorabo sterilitatem. ^{* Apoc. 18. 7}

9 Venient tibi duo hæc subito in die una, sterilitas & viduitas: universa venerunt super te, propter multitudinem maleficiorum tuorum, & propter duritiam incantatorum tuorum vehementem. ^{* Insa. 51. 34.}

10 Et fiduciam habuisti in malitia tua, & dixisti: Non est, qui videat me. Sapientia tua & scientia tua hæc decepit te. Et dixisti in corde tuo: Ego sum, & præter me non est altera.

11 Veniet super te malum, & nescies ortum ejus & irruet super te calamitas, quam non poteris expiare: veniet super te repente miseria, quam nescies.

12 Sta cum incantatoribus tuis, & cum multitudine

dine maleficiorum tuorum, in quibus laborasti ab adolescentia tua, si forte quid profit tibi, aut si possis fieri tortior.

13 Defecisti in multitudine consiliorum tuorum: fient, & salvent te augures cœli, qui contemplabantur sidera, & supputabant menses, ut ex eis annuntiarent ventura tibi.

14 Ecce facti sunt quasi stipula, ignis combussit eos: non liberabunt animam suam de manu flammæ: non sunt prunæ, quibus calefiant, nec focus, ut sedeant ad eum.

15 Sic facta sunt tibi, in quibuscumque laboraveras: negotiatores tui ab adolescentia tua, unusquisque in via sua eraverunt: non est qui salvet te.

CAPUT XLVIII.

Increpat Dominus hypocrisim, ingratitude ac duritiam Judæorum; se, & non idola, annuntiasse futura & illa complevisse ostendens, propter nomen suum tamen parcet ipsis: & ita benigne eos ad se revocat, probans se solum verum Deum, omnium conscium, sui que populi redemptorem ac gubernatorem: conquerens quoque de mandatorum suorum prævaricatione, quibus observatis felices fuissent.

1 **A**udite hæc domus Jacob, qui vocamini nomine Israel, & de aquis Juda existis, qui juratis in nomine Domini, & Dei Israel recordamini non in veritate, neque in justitia.

2 De civitate enim sancta vocati sunt, & super Deum Israel constabiliti sunt: Dominus exercituum nomen ejus.

3 Priora ex tunc annuntiavi, & ex ore meo exierunt, & audita feci ea: repente operatus sum, & venerunt.

4 Scivi enim quia durus es tu, & nervus ferreus cervix tua, & frons tua ærea.

5 Prædixi tibi ex tunc: antequam venirent indicavi tibi, ne forte diceres: Idola mea fecerunt hæc, & sculptilia mea, & conflabilia mandaverunt ista.

6 Quæ audisti, vide omnia: vos autem num an-

annuntiastis? Audita feci tibi nova ex tunc, & conservata sunt, quæ nescis.

7 Nunc creatæ sunt, & non ex tunc: & ante diem, & non audisti ea, ne forte dicas: Ecce ego cognovi ea.

8 Neque audisti, neque cognovisti, neque ex tunc aperta est auris tua: scio enim, quia prævaricans prævaricaberis, & transgressorem ex utero vocavi te.

9 Propter nomen meum longe faciam furem meum: & laude mea infranabo te, ne intereas.

10 Ecce excoxi te, sed non quasi argentum, elegi te in camino paupertatis.

11 Propter me, propter me faciam, ut non blasphe- ^{* Supra}mer: * & gloriam meam alteri non dabo. ^{42. 8.}

12 Audi me Jacob, & Israel, quem ego voco: * ^{* Supra}ego ipse, ego primus, & ego novissimus. ^{41. 4. 6.}

13 Manus quoque mea fundavit terram, & dextera mea mensa est cœlos: ego vocabo eos, & stabunt simul. ^{44. 6.}

14 Congregamini omnes vos, & audite: quis de eis annuntiavit hæc? Dominus dilexit eum, faciet voluntatem suam in Babylone, & brachium suum in Chaldæis.

15 Ego, ego locutus sum, & vocavi eum: adduxi eum, & directæ est via ejus.

16 Accedite ad me, & audite hoc: non a principio in abscondito locutus sum: ex tempore antequam fieret, ibi eram: & nunc Dominus Deus misit me, & spiritus ejus.

17 Hæc dicit Dominus redemptor tuus sanctus Israel: Ego Dominus Deus tuus docens te utilia, gubernans te in via, qua ambulas.

18 Utinam attendisses mandata mea: facta fuisset sicut flumen pax tua, & justitia tua sicut gurgites maris.

19 Et fuisset quasi arena semen tuum, & stirps uteri tui ut lapilli ejus: non interisset, & non fuisset attritum nomen ejus a facie mea.

20 * Egredimini de Babylone, fugite a Chaldæis, in voce exultationis annuntiate: auditum facite hoc, & efferte illud usque ad extrema terræ. ^{* Jerem. 51. 6.} Dicite: Redemit Dominus servum suum Jacob.

• Exod.
17. 6.
Num. 20.
11.
• Infra
57. 21.

21 Non sitierunt in deserto, cum educerete eos:
* aquam de petra produxit eis, & scidit petram,
& fluxerunt aquæ.

22 * Non est pax impiis, dicit Dominus.

CAPUT XLIX.

Constituitur Christus dux gentium ac Judæorum
salvandarum, daturque in fœdus populi ex omni
orbis parte vocandi: & ostensa magna felicitate cre-
dentium in Christum, hortatur eos ad gratiarum
actionem: benigne etiam consolatur Sion, quæ se
a Deo desertam conquerebatur: promittens eam
toto orbe fore gloriosam, omnibus ad ipsam conflu-
entibus, ejusque contritis inimicis.

1 **A**udite insulæ, & attendite populi de longe:
Dominus ab utero vocavit me, de ventre
matris meæ recordatus est nominis mei.

• Infra
51. 16.

2 * Et posuit os meum quasi gladium acutum:
in umbra manus suæ protexit me, & posuit me
sicut sagittam electam: in pharetra sua abscon-
dit me.

3 Et dixit mihi: Servus meus es tu Israel, quia
in te gloriabor.

4 Et ego dixi: In vacuum laboravi, sine causa,
& vane fortitudinem meam consumpsi: ergo ju-
dicium meum cum Domino, & opus meum cum
Deo meo.

5 Et nunc dicit Dominus, formans me ex utero
servum sibi, ut reducam Jacob ad eum, & Israel
non congregabitur: & glorificatus sum in oculis
Domini, & Deus meus factus est fortitudo mea.

6 Et dixit: Parum est ut sis mihi servus ad sus-
citandas tribus Jacob, & fœces Israel converten-
das. * Ecce dedi te in lucem gentium, ut sis
salus mea usque ad extremum terræ.

• Supra
42. 6.
Actor 13.
47.

7 Hæc dicit Dominus redemptor Israel, sanctus
ejus, ad contemptibilem animam, ad abomiua-
tam gentem, ad servum dominorum: Reges vi-
debunt, & consurgent principes, & adorabunt
propter Dominum, quia fidelis est, & sanctum
Israel, qui elegit te.

• 2 Cor.
6. 1.

8 Hæc dicit Dominus: * In tempore placito
exaudivi te, & in die salutis auxiliatus sum tui:

&

& servavi te, & dedi te, in fœdus populi, ut
fucitares terram, & possideres hæreditates dissi-
patas:

9 Ut diceres his, qui vincti sunt: Exite; & his
qui in tenebris: Revelamini. Super vias pascen-
tur, & in omnibus planis pascua eorum.

10 * Non esurient, neque sitient, & non per-
cutiet eos æstus & sol: quia miserator eorum re-
get eos, & ad fontes aquarum potabit eos.

• Apoc.
7. 16.

11 Et ponam omnes montes meos in viam,
& semitæ meæ exaltabuntur.

12 Ecce isti de longe venient, & ecce illi ab
Aquilone & mari, & isti de terra Australi.

13 Laudate cœli, & exulta terra, jubilate mon-
tes laudem, quia consolatus est Dominus popu-
lum suum, & pauperum suorum miserebitur.

14 Et dixit Sion: Dereliquit me Dominus, &
Dominus oblitus est mei.

15 Numquid oblivisci potest mulier infantem
suum, ut non misereatur filio uteri sui? & si illa
oblita fuerit, ego tamen non obliviscar tui.

16 Ecce in manibus meis descripsi te: muri tui
coram oculis meis semper.

17 Venerunt structores tui: destruentes te, &
dissipantes a te exibunt.

18 * Leva in circuitu oculos tuos, & vide:
omnes isti congregati sunt, venerunt tibi: vivo
ego, dicit Dominus, quia omnibus his velut or-
namento vestieris, & circumdabis tibi eos quasi
sponfa.

• Infra
63. 4.

19 Quia deserta tua, & solitudines tuæ, & ter-
ra ruinæ tuæ nunc angusta erunt præ habitatori-
bus, & longe fugabuntur, qui absorbebant te.

20 Adhuc dicent in auribus tuis filii sterilita-
tis tuæ: Angustus est mihi locus, fac spatium mi-
hi, ut habitem.

21 Et dices in corde tuo: Quis genuit mihi
istos? ego sterilis & non pariens, transmigra-
ta & captiva: & istos quis enutrivit? ego desti-
tuta & sola: & isti ubi erant?

22 Hæc dicit Dominus Deus: Ecce levabo ad
gentes manum meam, & ad populos exaltabo si-
Tom IV. F gnum

gnum meum. Et afferent filios tuos in ulnis, & filias tuas super humeros portabunt.

23 Et erunt reges nutritii tui, & reginæ nutritrices tuæ: vultu in terram dimisso adorabunt te, & pulverem pedum tuorum lingent. * Et scies quia ego Dominus, super quo non confundentur, qui expectant eum.

* Psalm.
71. 9.
Infra 41
14.

24 Numquid tolletur a forti præda? aut quod captum fuerit a robusto, salvum esse poterit?

25 Quia hæc dicit Dominus: Equidem, & captivitas a forti tolletur: & quod ablatum fuerit a robusto, salvabitur. Eos vero, qui judicaverunt te, ego judicabo, & filios tuos ego salvabo.

26 Et cibabo hostes tuos carnibus suis: & quasi musto, sanguine suo inebriabuntur: & sciet omnis caro, quia ego Dominus salvans te, & redemptor tuus fortis Jacob.

CAPUT L.

Non ex Dei impotentia, sed propter suas iniquitates manet Synagoga repudiata, Christum nolens recipere, qui nihil prætermisit quod agendum fuerat, ut ab ea reciperetur: imo illius amore seipsum in ignominiosas tradens afflictiones: ideoque Synagogam doloribus interituram denuntiat.

HÆc dicit Dominus: Quis est hic liber repudii matris vestræ, quo dimisi eam? aut quis est creditor meus, cui vendidi vos? ecce in iniquitatibus vestris venditi estis, & in sceleribus vestris dimisi matrem vestram.

1 Quia veni, & non erat vir: vocavi, & non erat, qui audiret. * Numquid abbreviata & parvula facta est manus mea, ut non possim redimere? aut non est in me virtus ad liberandum? Ecce in increpatione mea desertum faciam mare, ponam flumina in siccum: computrescent pisces sine aqua, & morientur in siti.

* Infra
59. 1.

3 Induam cœlos tenebris, & sacco ponam operimentum eorum.

4 Dominus dedit mihi linguam eruditam, ut sciam sustentare eum, qui lassus est verbo: erigit mane, mane erigit mihi aurem, ut audiam quasi magistrum.

5 Dominus Deus aperuit mihi aurem, ego autem non contradico: retrorsum non abii.

6 * Corpus meum dedi percutientibus, & genas meas vellentibus: faciem meam non averi ab increpantibus, & conspuentibus in me.

* Matt.
26. 67.

7 Dominus Deus auxiliator meus, ideo non sum confusus: ideo posui faciem meam ut petram durissimam, & scio, quoniam non confundar.

8 * Juxta est qui justificat me, quis contradicet mihi? stemus simul, quis est adversarius meus? accedat ad me.

* Rom.
8. 33.

9 Ecce Dominus Deus auxiliator meus: quis est qui condemnet me? Ecce omnes quasi vestimentum conterentur, in ea comedet eos.

10 Quis ex vobis timeus Dominum, audiens vocem servi sui? qui ambulavit in tenebris, & non est lumen ei, speret in nomine Domini, & innitatur super Deum suum.

11 Ecce vos omnes accendentes ignem accincti flammis, ambulate in lumine ignis vestri & in flammis quas succendistis: de manu mea factum est hoc vobis, in doloribus dormietis.

CAPUT LI.

Exhortatur Sion exemplo Abrahæ, cui Deus promissa complevit, ut & ipsa certo fdat se promissam a Deo consolationem accepturam: de consolatione, salute & magna felicitate Sion, hoc est Ecclesia, per Christum futura, & de lege Evangelica late differit, ac de humiliatione hostium Ecclesiæ.

1 **A**udite me qui sequimini quod justum est, & queritis Dominum: attendite ad petram unde excisi estis, & ad cavernam laci, de qua præcisi estis.

2 Attendite ad Abraham patrem vestrum, & ad Saram quæ peperit vos: quia unum vocavi eum, & benedixi ei, & multiplicavi eum.

3 Consolabitur ergo Dominus Sion, & consolabitur omnes riuas ejus: & ponet desertum ejus quasi delicias, & solitudinem ejus quasi hortum Domini. Gaudium & lætitia invenietur in ea, gratiarum actio & vox laudis.

4 Attendite ad me popule meus, & tribus mea